

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สิทธิถอนเงินพิเศษ (Special Drawing Rights , SDRs) ได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ.1969 โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยจัดสรรให้เป็นกองทุนสำรองเพิ่มเติมแก่ประเทศสมาชิกในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1970 จนกระทั่งถึงเดือนเมษายนปี 1996 กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้จัดสรร SDRs เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 21.4 พันล้าน SDRs ในปัจจุบันประเทศสมาชิกมีการถือครอง SDRs สักส่วนโดยเฉลี่ยประมาณ 2.1 เปอร์เซ็นต์ของกองทุนสำรองของประเทศ^{1/}

ประเทศสมาชิกกองทุนการเงินระหว่างประเทศสามารถใช้ SDRs ในการทำธุรกรรมทางการเงินประเภทต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศสมาชิกเอง รวมถึงการทำธุรกรรมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือสถาบันทางการเงินระหว่างประเทศอื่นๆ เช่น ธนาคารโลก เป็นต้น ข้อเสนอสัญญาทางการเงินระหว่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศอาจทำข้อตกลงกันโดยใช้ SDRs เป็นหน่วยวัดพื้นฐานสำหรับข้อตกลงในสัญญาซึ่ง SDRs เองมีมูลค่าเทียบเป็นหน่วยทางบัญชี ในปัจจุบันมี 3 ประเทศในโลกที่ผูกค่าเงินของตนเองกับมูลค่าตาม SDRs สำหรับมูลค่าของ SDRs นั้นคำนวณจากเงินตราสกุลหลัก 5 สกุล ได้แก่ เงินยูโรฝรั่งเศส,เงินยูโรเยอรมัน,เงินเยนญี่ปุ่น,เงินปอนด์อังกฤษ และเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเงินสกุลของประเทศผู้ผลิตและส่งออกที่สำคัญ^{2/}ของโลก โดยที่มีมูลค่าการค้าขายและส่งออกมีปริมาณมากเป็น 5 อันดับแรกของโลก และหากเปรียบเทียบมูลค่าของ SDRs เทียบกับเงินสกุลเงินใดสกุลหนึ่งที่กำลังกล่าวมาแล้วนั้น SDRs จะมีเสถียรภาพมากกว่าเนื่องจาก SDRs มีการชดเชยการอ่อนค่าหรือแข็งค่าของค่าเงินในตะกร้าที่นำมาคำนวณมูลค่าของเงินตราสกุลนั้น ๆ เช่น เมื่อมีการอ่อนค่าของเงินสกุลใดสกุลหนึ่งในตะกร้าเงินก็จะมีการเพิ่มค่าจากอีกสกุลหนึ่งเมื่อเทียบอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสองสกุลนั้น การใช้สกุลเงินที่จะนำมาคำนวณมูลค่าของ SDRs จะมีการเปลี่ยนแปลงทุก 5 ปี สำหรับอัตราดอกเบี้ยของ SDRs จะมีการเปลี่ยนแปลงทุกสัปดาห์ โดยจะขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนของแต่ละสกุลเงินในตะกร้าเงิน

^{1/}Driscoll, David. "What is the International Fund?". Publication Services ,IMF 1998 .page 24-25

^{2/} *Treasurer's Department Users' Guide to SDR : A manual of Transactions and Operation*

In SDRs , International Monetary Fund , 1995, page 35-37

เช่น จากอัตราผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาอายุ 3 เดือน อัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคารเยอรมันที่มีอายุ 3 เดือน ด้วยวิธีการการชดเชยค่าของเงินในรูปแบบดังกล่าวทำให้อัตราแลกเปลี่ยนของ SDRs มีความผันผวนน้อยกว่าการใช้ค่าเงินสกุลใดสกุลหนึ่งเพียงสกุลเดียว^{3/} ในปัจจุบัน SDRs เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพและการเจริญเติบโตเศรษฐกิจโลก ลักษณะการนำ SDRs ไปใช้งาน เช่น ในกรณีที่ประเทศสมาชิกในกองทุนการเงินระหว่างประเทศมีความต้องการเงินตราต่างประเทศเพื่อนำไปชดเชยการขาดดุลการชำระเงิน (Balance of payment) จากการขาดสภาพคล่องในระยะสั้น โดยจะได้รับความช่วยเหลือจากประเทศที่มีทุนสำรองมากเพียงพอ ประเทศเหล่านี้จะถูกร้องขอจากทางกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้เป็นผู้จัดหาสกุลเงินที่ประเทศที่ขาดแคลนนั่นต้องการ ในการใช้ SDRs ระหว่างกองทุนการเงินระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกจะกระทำได้โดยที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศรับ SDRs ผ่านบัญชีสินทรัพย์กลาง (General Resources Account)^{4/} จากประเทศหนึ่งแล้วส่งผ่านทางบัญชีให้อีกประเทศหนึ่ง โดยที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ไม่สามารถที่จะถือครอง SDRs โดยตรงได้ จำนวน SDRs ที่ทางกองทุนการเงินระหว่างประเทศสามารถจัดสรรให้แก่ประเทศสมาชิกได้เป็นจำนวนเท่าใดนั้น จะขึ้นอยู่กับจำนวนโควตาของแต่ละประเทศสมาชิกที่สมัครไว้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า SDRs มีความสำคัญต่อระบบการเงินระหว่างประเทศ มีความผูกพันกับสถานะการเงินระหว่างประเทศ รวมถึงอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศสมาชิก อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพและการ เจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาบทบาทของสิทธิถอนเงินพิเศษในการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินระหว่างประเทศเพื่อจะให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของ SDRs ในระบบการเงินระหว่างประเทศเพื่อจะได้มีความเข้าใจ และสามารถเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในระบบการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันเองเราจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ณ ส่วนใดของโลกย่อมส่งผลไม่มากก็น้อยแก่ส่วนอื่นๆที่เหลือ

^{3/} *The Role of SDR in the International Monetary System : Studies by the Research and Treasurer's Departments of IMF*, International Monetary Fund, 1987, page 53-55.

^{4/} *Treasurer's Department Users' Guide to SDR : A manual of Transactions and Operation In SDRs*, International Monetary Fund, 1995, page 17-20

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสิทธิถอนเงินพิเศษในการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินระหว่างประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องบทบาทหน้าที่ของสิทธิถอนเงินพิเศษในระบบการเงินระหว่างประเทศจะเป็นการศึกษาที่เน้นเรื่องทำความเข้าใจและรู้จักกับ SDRs รวมถึงวิธีการที่จะนำไปใช้งานกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ SDRs ในการสร้างสภาพคล่องให้แก่ระบบการเงินระหว่างประเทศ โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลแบบทุติยภูมิ แล้วนำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาเขียนรายงานสรุปผลการศึกษาถึงผลกระทบเกี่ยวกับบทบาทของสิทธิถอนเงินพิเศษในการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินระหว่างประเทศ

1.4 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาวิวัฒนาการของสิทธิถอนเงินพิเศษตั้งแต่ ปี คศ.1944 ถึงปัจจุบันโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสาร และเอกสารทางวิชาการ และ ข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาการนำสิทธิถอนเงินพิเศษมาทดแทนทองคำสำรองรวมถึงเงินสกุลหลักในระบบทุนสำรองระหว่างประเทศ
3. ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของการนำเอาสิทธิถอนเงินพิเศษมาใช้ ในระบบทุนสำรองระหว่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

ทำให้ทราบถึงบทบาทของ สิทธิถอนเงินพิเศษในการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินระหว่างประเทศ

1.6 องค์ประกอบการค้นคว้าอิสระ

งานศึกษานี้จะประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

บทที่ 1 เป็นส่วนของบทนำซึ่งจะกล่าวถึงหลักการและเหตุผลของการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา ประโยชน์ของการศึกษา องค์ประกอบของการค้นคว้าอิสระ และนิยามศัพท์

บทที่ 2 บรรยายถึงความหมายและบทบาทของ SDRs ในระบบการเงินระหว่างประเทศ

บทที่ 3 เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4 เป็นการวิเคราะห์บทบาทของสิทธิถอนเงินพิเศษ ในการรักษาเสถียรภาพระบบการเงินระหว่างประเทศ

บทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

1.7 นิยามศัพท์

SDRs (Special Drawing Rights) หรือสิทธิถอนเงินพิเศษ เป็นสินทรัพย์ทางการเงินระหว่างประเทศชนิดหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้น โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศเพื่อช่วยเพิ่มทุนสำรองในกลุ่มประเทศสมาชิก

รักษาเสถียรภาพ หมายถึงการดูแลระบบการเงินระหว่างประเทศให้มีเสถียรภาพโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ระบบการเงินระหว่างประเทศ ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเงินระหว่างประเทศนั้นระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราตามหลักสากลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระบบใหญ่ๆคือระบบที่ผูกโยงการกำหนดค่าในประเทศไว้กับเงินสกุลหลักของโลก (Fixed Exchange Rate Regime) และระบบที่เปิดโอกาสให้ค่าเงินในประเทศสามารถเคลื่อนไหวขึ้นลงได้อย่างเสรี (Flexible Exchange Rate Regime) โดยในทางปฏิบัติระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้กันในประเทศต่างๆนั้นมักจะมีลักษณะผสมผสานระหว่าง 2 ระบบดังกล่าว⁵ เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศเมื่อปี ค.ศ.1944 ประเทศส่วนมากได้ยึดถือระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed) เป็นหลักปฏิบัติตามแนวทางของกองทุนการเงินระหว่างประเทศโดยเห็นว่าระบบนี้จะช่วยให้การค้าและการชำระเงินระหว่างประเทศดำเนินไปโดยราบรื่นตามข้อตกลงของกองทุนการเงินระหว่างประเทศประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดค่าเงินของตนเทียบกับทองคำหรือเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เรียกว่าค่าเสมอภาค (Par Value) และต้องดูแลไม่ให้อัตราแลกเปลี่ยนในการซื้อขายเงินตราต่างประเทศเคลื่อนไหวสูงขึ้นหรือต่ำลงเกินร้อยละ 1 จากค่าเสมอภาค

⁵รังสรรค์ หทัยเสรี. อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว : ก้าวข้ามที่สำคัญของระบบการเงินไทยและนัยต่อการบริหารธุรกิจ . วารสารบริหารธุรกิจ . ฉบับที่ 75 กรกฎาคม-กันยายน 2540 หน้า 3.

Article of Agreement หรือข้อกำหนดในกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นข้อตกลงที่กำหนดวัตถุประสงค์ หลักการทำงานและโครงสร้างทางการเงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศข้อกำหนดนี้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1945 ซึ่งในตอนแรกมีประเทศสมาชิกร่วมก่อตั้ง 45 ประเทศร่วมลงนามในข้อตกลงฉบับนี้

Conditionally คือนโยบายทางเศรษฐกิจที่ประเทศสมาชิกแสดงเจตจำนงและยอมรับในเงื่อนไขที่กำหนดร่วมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน เพื่อแสดงว่าประเทศสมาชิกจะดำเนินนโยบายแก้ไขดุลการชำระเงินและจะรับความช่วยเหลือจากกองทุนเป็นการชั่วคราว

General Arrangement to Borrow (GAB) คือวงเงินฉุกเฉินที่ 11 ประเทศอุตสาหกรรมสัญญาที่จะให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศกู้ยืมเพื่อแก้ไขปัญหาในระบบการเงินระหว่างประเทศที่อาจเกิดขึ้น นอกจาก 11 ประเทศอุตสาหกรรมนี้แล้วยังมีประเทศซาอุดีอาระเบีย เพิ่มอีก 1 ประเทศเมื่อปี ค.ศ. 1962

General Resources คือสินทรัพย์ที่ทางกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นเจ้าของหรือกู้ยืมมาและอยู่ในบัญชีทรัพย์สินกลางของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (General Resource Account)⁵¹

⁵¹ Treasurer's Department *Financing the Fund's Operation* , International Monetary Fund , April 11'2001 , page 58